

Marvel Comics'in, oldukça karışık bir gerçeklik sistemi olduğunu, bu gerçekliğin boyutlardan paralel evrenlere, farklı gerçekliklerden kozmik varlıklara kadar pek çok unsuru kapsadığını biliyoruz. Doğal olarak, özellikle çizgi roman okumaya yeni başlayanlar için, bu tip kavramlar son derece kafa karıştırıcı olabiliyor. Uzun süredir çizgi roman okuyanlar bile, hem bu kavramların birbirleriyle eş anlamlıymış gibi kullanılması, hem doğru dürüst bir açıklama yapılmadan kullanılması, hem de zaman zaman yazarların kendileri tarafından yanlışlar yapılarak kullanılması nedeniyle kafa karışıklığı yaşayabiliyor.

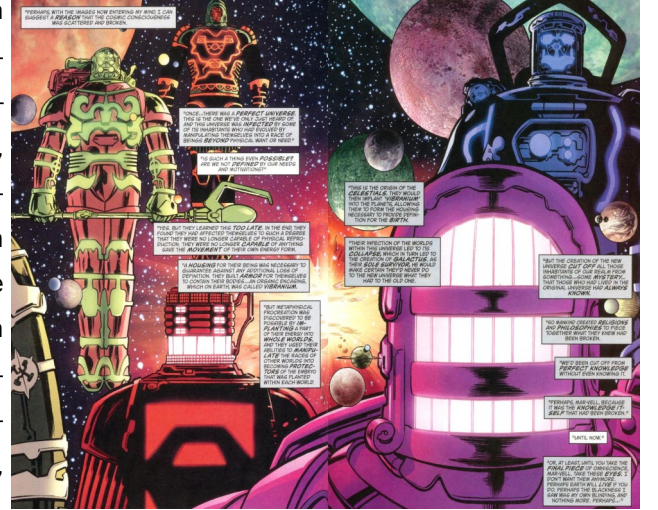
Bu yazımızda, Marvel'in gerçekliğini belli bir kurgusal düzene oturtmaya, biraz daha organize ve anlaşılabilir kılmaya çalışacağız.

1- Dünya ve Evren

I. Marvel Dünyası vs. Gerçek Dünya

Bildiğiniz gibi, Marvel Comics tarafından basılan öykülerin büyük bir çoğunluğu Dünya gezegeninde geçiyor. Kahramanların büyük çoğunluğu burada yaşıyor, bu gezegeni kurtarmak için savaşıyorlar. Peki, bu Dünya, gerçek Dünya'ya ne kadar benziyor? Arada ne gibi farklılıklar var? Ve daha önemlisi, bu farklılıkların sebebi tam olarak ne?

Önce benzerlikler: Temel olarak bizim Dünyamız, Marvel Evreni'ne çok benziyor. Aynı tarihi olaylar, aşağı yukarı aynı coğrafya ve ülkeler, aynı özellikler... Göze çarpan en büyük fark, tabii ki, Marvel Evreni'nde normal insanlardan farklı olarak, bir takım süper güçlü, "meta-insan"ların olması. Bu süper güçlerin temel kökenleri, aslında tarihi çağlarda Dünya'ya gelen ve çeşitli deneyler yapan, Marvel Evreni'nin en güçlü varlıklarından Celestials'a dayanıyor. Boyları 600 metreyi aşan ve "Uzay Tanrıları" olarak tanımlanan bu varlıklar, tarih öncesi dönemlerde Dünya'ya geliyorlar ve insan ırkı üzerinde çeşitli deneyler yapıyorlar. Bunun bir sonucu olarak, süper güçlü Eternals ve onların düşmanları, Deviants ırkları yaratılıyor. Aynı zamanda, insanların, yani *homo sapiens*'lerin de genetik kodlarında bir değişim oluyor.

İşte Marvel Evreni'ndeki süper güçlerin asıl temeli de bu genetik değişime dayanıyor. Bu genler, hem belli bir süre sonra doğal olarak insanları değiştirmeye başlayarak onlara özel güçler kazandırıyor (mutantlar), hem de, aktif mutant genleriyle doğmayanları da çeşitli faktörlerin yardımıyla "meta-insan"lara çevirebiliyor. Burada, radyasyon konusunda ufak bir parantez açalım. Bu "çeşitli faktörler"in en büyüğü elbette radyasyon. Eğer Marvel Evreni'nin orijin hikayelerini az çok biliyorsanız, bu hikayelerde radyasyonun enteresan bir rolü olduğunu fark etmişsinizdir. Spider-Man radyoaktif bir örümcek tarafından ısırılıyor, Fantastic Four uzayda radyoaktif kozmik ışınlarla maruz kalıyor, Daredevil'in gözlerini radyoaktif maddeler kör ediyor, Hulk gamma ışınları tarafından yaratılıyor, vesaire...

İşte Celestial'ların hikayesi de, 1960'larda yazılan bu radyasyon hikayelerine bir mantık getiriyor.

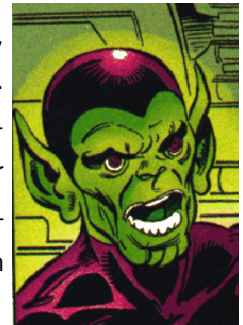
Kısacası, Marvel 1960'larda, radyasyonun tam etkileri henüz bilinmiyorken yazdığı bu öykülere karşı gelebilecek "Yahu radyoaktif örümcek ısırıldı diye neden Örümcek-Adam oluyor ki, kanser olması gerekmez mi?" şeklinde modern sorulardan da sıyrılmış oluyor.

Marvel Dünyasının bizim dünyamızdan bir başka farkı da, ciddi bir teknoloji farkı olması. Uzay gemileri, teknoloji harikası jet ve silahlar, Iron Man zırhı gibi pek çok teknolojik gelişme, Marvel karakterlerine Celestial'ların özel genlerine muhtaç olmadan süper güçler kazanma fırsatı veriyor. Fakat tabii ki, Reed Richards, Tony Stark ve benzeri pek çok dahinin akıl almaz buluşları, onların genlerinde de zekalarını normal boyutların çok üzerine çıkaran "meta-insan" genleri yattığının bir göstergesi olabilir.

Peki, Celestials'ın dünya üzerinde yaptığı bu deneylerin nedeni ve nihai sonucu ne? Şu an için Marvel'ın bu sorulara verdiği net bir cevap yok. Ama yine de, birkaç spekülasyon var. Alex Ross'un efsanevi serisi Earth X'e göre, Celestial'lar çeşitli gezegenlerin çekirdeklerine yeni "Celestial yumurtaları" yerleştirerek çoğalıyorlar. Fakat, bu yumurtaların gelişip yeni Celestial'lar yaratmaları milyonlarca yıl sürüyor. İşte insanların genlerini, onlara süper güçler verecek şekilde değiştirmelerinin sebebi de, bu bekleme süresi boyunca gezegenin (ve dolayısıyla yumurtanın) güvende kalacağından emin olabilmek. Bu da demek oluyor ki, eğer Alex Ross bir paralel evren hikayesi olarak yazdığı Earth X'te haklıysa, nihai son dünyanın yok olup yeni bir Celestial'ın yaratılmasına işaret ediyor.

Bir başka son teorisi de, insanlığı "Skrull" ırkıyla karşılaştıran bir fikir. Skrull'lar, Andromeda Galaksi'sinde yaşayan ve şekil değiştirme özelliğine sahip olan bir ırk. Skrull'ların enteresan özelliği ise şu: diğer gezegenleri işgal edip bir imparatorluk haline gelmeden önce, asıl yaşadıkları gezegene de tıpkı dünyaya olduğu gibi Celestial'lar geliyor ve aynı deneyleri yapıyorlar. Fakat, Skrull'lar üzerinde yapılan deneyler, dünyadan çok daha önce gerçekleşiyor. Ve sonuç olarak, bütün bir ırk zaman içinde evrim geçirerek tek bir özel güce sahip oluyor.

İşte bu teoriye göre, dünyada da zaman içinde aynı şeyin olması, ve tüm insanlığın tek bir özel güce sahip olacak şekilde evrim geçirmesi gerekiyor. Ama dediğim gibi, bu teorilerin ikisi de Marvel Evreni içinde pek bilinmeyen, sadece Earth X'te işlenmiş ve dürüst olmak gerekirse Marvel'ın kendi evreni içinde şu ana kadar fazla etkisini görmediğimiz teoriler.

Temel olarak, Marvel'ın bastığı yayınların muhtemelen %90'ından fazlası Dünya'da geçiyor. Fakat, tabii ki,

tabi ki bu Dünya bir boğanın boynuzları üzerinde durmuyor! Tıpkı gerçekte olduğu gibi, Marvel Dünyası da bir Güneş Sisteminin, bir galaksinin ve son olarak da bir evrenin içinde bulunuyor.

II. Marvel Evreni

Marvel Evreni, Marvel Dünyasının da içinde bulunduğu, sınırsız ve sonsuz evreni tanımlamak için kullanılan bir kavram. **Earth-616** olarak adlandırılan bu evren, aslında teknik olarak var olan her şeyi kapsıyor. Peki, Marvel Evreni'nin bir parçası olup da, dünyanın bir parçası olmayan belli başlı varlıklar neler?

Öncelikle, evrenin farklı bölgelerine yayılmış halde bulunan, sayısız uzaylı ırk. Bu uzaylı ırklar, farklı galaksilerde, farklı gezegenlerde yaşıyorlar ve zaman zaman Dünya'nın da içinde bulunduğu olaylara giriyorlar. Şu anda Marvel Evreni'nde bulunan tüm ırkları tam olarak bilemememize rağmen, en temel, en önemli üç ırkı sayabiliyoruz:

1. Skrul—Andromeda galaksisinde yaşayan, şekil değiştirme özelliğine sahip olan savaşçı bir ırk.

2. Kree—Skrull'ların baş düşmanı olan ve sürekli onlarla savaş içinde olan, pembe ve mavi ten renkli olmak üzere iki türü bulunan insanımsı bir ırk

3. Shi'ar: Daha çok X-Men hikayelerinde karşımıza çıkan, evrenin en önemli ırklarından biri.

Bu uzaylı ırkların hemen arkasından da, Marvel Evreni'nin en temel ve en ilginç özelliklerinden biri olan, Kozmik Varlıklar geliyor. Sayıları fazla olduğu için genel bir tanımlama yapmak zor olsa da, evrenin varolmasını ve varlığının devam etmesini sağlayan, hayal edilemeyecek güçlere sahip bu varlıklar, Marvel Evreni içindeki asıl güç dengesini oluşturuyor, ve insanlar (ya da süper kahramanlar) gibi evrenin gidişatı içinde aslında hiçbir önemi olmayan varlıklarla neredeyse hiçbir şekilde ilgilenmiyorlar.

"Kozmik varlıklara" bir örnek, "Eternity"

Peki kim bu varlıklar? Bir bölümü, evrenimizde var olan "kavramların" kişiselleştirilmiş halleri. Evren "sınırsız" ise, Sınırsızlığı temsil eden bir varlık bulunuyor. Evrende canlılar ölüyorsa, "Ölüm"ü temsil eden bir varlık bulunuyor. Ve işte bütün bu kavramlar, "Kozmik Varlıklar" dediğimiz grubun en önemli parçasını oluşturuyorlar. Aynı zamanda, evrende bu saf, kavramsal varlıklar arasında denge unsuru olarak varlığını sürdüren varlıklar da mevcut. Son olarak da, evrenin varlığını sürdürmek, veya evrende denge sağlamak için yaratılmamış olmasına rağmen, kozmik varlık statüsünde bulunan oluşumlar bulunuyor. Çok kafa karıştırıcı hale getirmemek için, gelin bütün bu kavramları olabildiğince basit bir tabloda yeniden inceleyelim.

İsim	Rolü	Bilgiler
The One Above All	Tanrı	Var olan her şeyin tanrısı, yaratıcı, en güçlü varlık. One Above All'ın ismi çeşitli hikayelerde geçse de, kendisi hiçbir zaman gözükmemekte, olaylarda rol almamaktadır.
Living Tribunal	Kozmik Yargılayıcı	Sadece evrenin, hatta Multiverse'ün kaderini etkileyebilecek olaylarda gözükken, üç kavalı bir kozmik varlık. Doğrudan One Above All için çalışan ve ondan sonra Marvel Evreni'nin en güçlü varlığı olan kozmik oluşum.
Eternity	Kavram	Evrenin zamansal sonsuzluğunu sembolize eden, sonsuz güce sahip varlık. Infinity, Death, Oblivion, Master Order, Lord Chaos ve Galactus ile aynı zamanda ortaya çıkmıştır.
Infinity	Kavram	Evrenin fiziksel sınırsızlığını sembolize eden, sonsuz güce sahip varlık. Eternity ve Infinity, temel olarak aynı kavramın farklı boyutlarını sembolize ediyorlar.
Death	Kavram	Ölümü sembolize eden, sonsuz güce sahip varlık. Eternity'nin karşısında duran kavram.
Oblivion	Kavram	Var olmamayı temsil eden, unutulmuşluğu, zaman içinde yok olmuşluğu sembolize eden varlık. Infinity'nin karşısında duran kavram.
Galactus	Denge Unsuru	Eternity ve Death arasındaki dengeyi sağlayan, Abraxas'ın ortaya çıkarak Eternity'yi yok etmesini engelleyen, içinde hayat olan gezegenleri yiyerek beslenen, evrenin varlığı için vazgeçilmez bir varlık.
Lord Chaos	Kavram	Kaosu, düzensizliği ve anlamsızlığı temsil eden oluşum.
Master Order	Kavram	Evrende birliği ve düzeni temsil eden oluşum. Lord Chaos'un karşısında duran kavram. Lord Chaos Master Order olmadan, Master Order da Lord Chaos olmadan varlıklarını sürdüremiyor.
In-Betweener	Denge Unsuru	Lord Chaos ve Master Order arasında dengeyi sağlayan varlık.
Abraxas	Kavram	Eternity'ye karşı bir antitez. Galactus'un yok olması, ölmesi durumunda ortaya çıkarak Evreni yok edecek oluşum.
Phoenix Force	Kavram / Saf Güç	Marvel Evreni'nden önce varolan evren ile Marvel Evreni arasındaki dönemde ortaya çıkan kozmik güç. Henüz doğmamış yaşamı temsil eden kozmik varlık. Phoenix Force'un yok olması, aynı zamanda içinde bulunduğu evrenin de yok olması anlamına geliyor.
Mistress Love	Kavram	Aşkı simgeleyen kozmik varlık.
Sire Hate	Kavram	Mistress Love'un karşıtı, nefreti simgeleyen kozmik varlık.
The Stranger	Kozmik Varlık	Uzayda gezinen yaşlı bir adam formunda ortaya çıkan bir kozmik varlık. Sınırsız kozmik güçleri olmasına rağmen, evrendeki gerçek fonksiyonu ve güçlerini tam olarak neden elde ettiği bilinmemektedir.

III. Kozmik Varlıklar Üzerine Birkaç Ekleme

Geçtiğimiz sayfadaki tablo, Marvel Evreni'nin en güçlü varlıkları hakkında en önemli temel bilgileri sunuyor. Bunların dışında, tabloda ifade edemediğim birkaç ekstra bilgiyi de buradan ekleyeyim:

- Tabloda bahsedilen varlıkların resimlerini paylaşmaya çalışsam da, aslında bu karakterlerin birer fiziksel formu yok. Galactus da dahil olmak üzere, hepsi aslında kendilerini görenlerin onları uygun görebileceği şekillere bürünüyorlar. Yani, Galactus aslında maskeli, devasa bir adama benzemiyor, biz insanlar onu öyle algılıyoruz.
- Tabloda “evren” ile ilgili olan karakterler, Eternity, Infinity, Lord Chaos vs. her evrende bulunuyorlar. Fakat, sadece Living Tribunal ve One Above All, tüm multiverse’te sadece bir adet bulunan varlıklar. Multiverse kavramını bir dahaki bölümde biraz daha açıklayacağız.
- Evrende, bu karakterlerin seviyesinde doğmamış olsa bile, zaman zaman bunların seviyesine çıkanlar oluyor. Cosmic Cube, Infinity Gauntlet gibi neredeyse sınırsız güce sahip olan objeleri kullanan varlıklar, bu kozmik oluşumların güç seviyelerine erişebiliyor. Bunun en çok bilinen örneği, elbette, Thanos karakteri.
- Bu kozmik oluşumlar, tamamen amoral varlıklar. Yani, onlar için tek önemli olan şey, kendi varlıklarını, ve dolayısıyla evrenlerinin sürekliliğini sağlamak. İyi ve kötü kavramları bu varlıklar için hiçbir şey ifade etmiyor. Buna bir istisna olarak, Galactus’un sık sık insan benzeri hisler göstermesini örnek verebiliriz. Fakat, bu da Galactus’un aslında kozmik bir şekilde ortaya çıkan, soyut bir kavram değil, bir önceki evrende yaşamış bir canlı olmasına bağlanabilir.
- Çeşitli internet sitelerinde, Molecule Man ve Beyonder isimli, Eternity ve Infinity’den bile güçlü olduğu söylenen iki karakterin adını görebilirsiniz. Daha isabetli olarak, insanlar bunları “Pre-Retcon” Beyonder ve “Pre-Retcon” Molecule Man olarak tanımlamış da olabilir. Bunun hikayesi basitçe şudur: Marvel’da dönemin Editörü Jim Shooter, Secret Wars adlı bir crossover için Beyonder diye, sonsuz güçlü bir varlık yaratır. Temel olarak Beyonder evrenin en güçlü varlığıdır. Fakat, bu fikir Marvel’daki diğer yazarların kafasına pek yatmaz ve Shooter’ın editörlüğü bittiği zaman, Beyonder’ın hikayesi, onu kozmik skalanın alt sıralarına doğru çekilir. Onunla birlikte, evrende Beyonder’a karşı koyabilecek tek varlık olarak gösterilen Molecule Man’in de güçleri azaltılır. İşte bu olaya, Retcon denmekte, ve Beyonder şu an resmi olarak çok da güçlü olmayan bir karakter olarak devam etmektedir. Çizgi romanlar ile ilgili bilgilendirme amaçlı yorum yapanlar, Retcon’dan önce Beyonder’ın güçlerini tanımlamak için, “Pre-Retcon” Beyonder kavramını kullanmaktadır.

2– Evren ve Ötesi

Evet, Marvel Dünyasını ve Evrenini, çeşitli açılardan ele aldık. Fakat, bildiğiniz gibi, Marvel Comics'in bütün yayınları sadece bir evrende olup bitmiyor. Evrenin bütün bu karışıklığı ve büyüklüğünün ardında, daha da karmaşık, daha da büyük şeyler yatıyor. Yazımızın ikinci bölümünde de, Marvel Comics yayınlarında Evrenin ötesinde neler olduğuna, ve bu sistemlerin birlikte nasıl çalıştığına bakmaya çalışacağız.

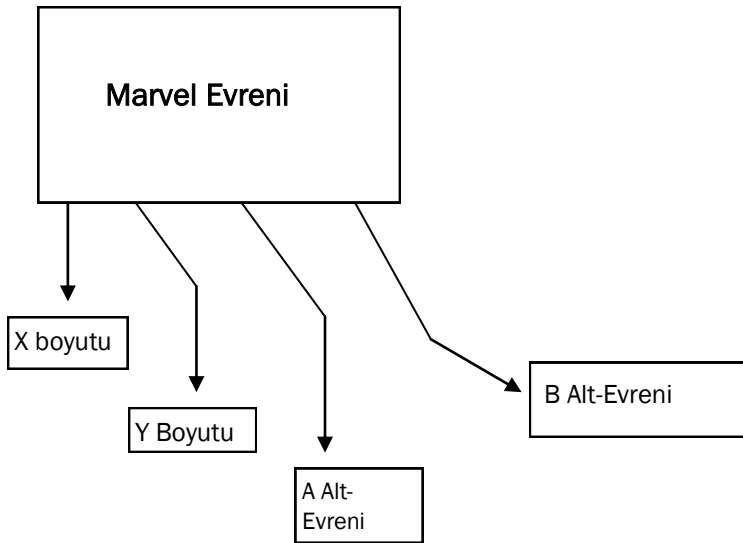
MARVEL EVRENİ

Yandaki bu basit dikdörtgenin, Marvel Evreni'nin tamamı olduğunu düşünelim. Dünya, tüm kahramanlar, ve bir önceki sayfalarda incelediğimiz Eternity, Infinity, vs. gibi kavramlar, işte hep bu dikdörtgenin içinde bulunuyor. Ölümsüz bir karaktere, ışık hızının çok üstüne çıkabilecek bir uzay aracı verseydik, ve ona istediği gibi dolaşmasını söyleseydik, bütün devasallığına ve sınırsızlığına rağmen, fiziksel olarak gidebileceği yerler, işte bu dikdörtgenin kenarlarıyla sınırlı oluyor.

Fakat, tabii ki, Marvel'da sadece fiziksel olarak gidebileceğimiz yerlerin dışında, pek çok farklı gerçeklik, farklı boyut, ve farklı "alternatif / paralel" evren bulunuyor. Peki bu sistem nasıl işliyor? Bir boyut ile paralel evren arasındaki fark nedir? Farklı bir evrende geçen hikaye ne demek? Peki ya başka bir boyutta geçen hikaye?

Öncelikle boyutlardan (*dimension*) ve benim bariz sebeplerden dolayı alt-evren olarak tanımlamayı sevdiğim (*pocket-universe / microverse*)'lerden başlayalım. Dediğimiz gibi, "evren" fiziksel olarak gidilebilecek limitleri belirtiyor. Fakat, evrenin dışında, Marvel Evreni'ne bağlı olan, fakat fiziksel olarak seyahat edilerek ulaşmanın mümkün olmadığı bazı yerler var. Bunlar, Marvel Evreni'ne bağlı olarak bulunuyorlar, teknik olarak Marvel Evreni'nin bir parçası olarak işliyor ve Marvel Evreni'yle aynı devamlılığı paylaşıyorlar. Ama aslında Marvel Evreni'nin, fiziksel olarak, dışındalar.

Buna verilebilecek sayısız örnek var. Nors Tanrıları'nın geldiği Asgard, Yunan Tanrıları'nın geldiği Olympus, Mr. Fantastic'in keşfettiği Negative Zone, Mojoverse, Microverse, Franklin Richards'ın Heroes Reborn'da yarattığı Pocket Universe, hep Marvel Evreni'ne bağlı olan, ama aynı zamanda onun dışında bulunan kavramlara örnekler. Bunu şemaya yansıttığımızda, elimizde şöyle bir örnek oluyor:

İşte alt-evrenler ve boyutlar bu şekilde, Marvel Evreni'ne hem bağlı, hem de ondan bağımsız bir şekilde devam ediyor. Peki ya "paralel / alternatif" evrenler? Deminden beri karşımıza çıkan "multiverse" kavramı? Paralel Evrenler, temel olarak Marvel Evreni'ne benzer olan, fakat bir veya birkaç noktada Marvel Evreni'nden ayrılan, ve alt-evren/boyutların aksine, Marvel Evreni'nden tamamen bağımsız olan Evrenleri tanımlamak için kullanılıyor.

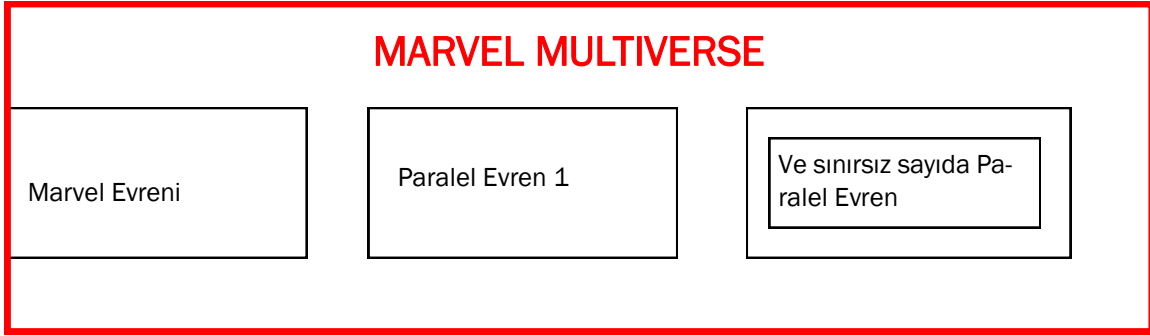
"Paralel Evren" kavramını kafanızda canlandırmanız için en yardımcı olacak kavram, "olasılık" kavramıdır. Çünkü paralel evren teorisine göre, olma olasılığı bulunan her şey, olmuş olmak zorunda. Bu ne demek? Marvel Evreni ile ilgili aklınıza getirebileceğiniz "Ya o örümcek Peter'ı değil de Flash Thompson'u ısırması?", "Ya Spider-Man Fantastic Four'a katılmış olsaydı?", "Uncle Ben ölmeseydi Peter'ın hayatı nasıl olurdu?", gibi tüm sorular, bir paralel evrenin gerçeği oluyor.

Zaten Marvel'ın da paralel evrenleri en çok kullandığı seri, "What if?" isimli, karakterlerin veya evrenin mantığında bir şeyin değişik gittiği evrenleri inceleyen bir seri. Aynı zamanda, paralel evren kavramı, yazarların Marvel Devamlılığında barınmayacak, fakat yazmak istedikleri öykülerini (örneğin Marvel Evreninin yok oluşu gibi) yazmalarına olanak sağlıyor.

Gelelim Multiverse kavramına. Aslında buraya kadar incelediklerimizi anladıktan sonra, Multiverse son derece basit bir kavram. Şu ana kadar bildiklerimizi yeniden şemaya dökersek, elimizde şöyle bir resim oluyor:

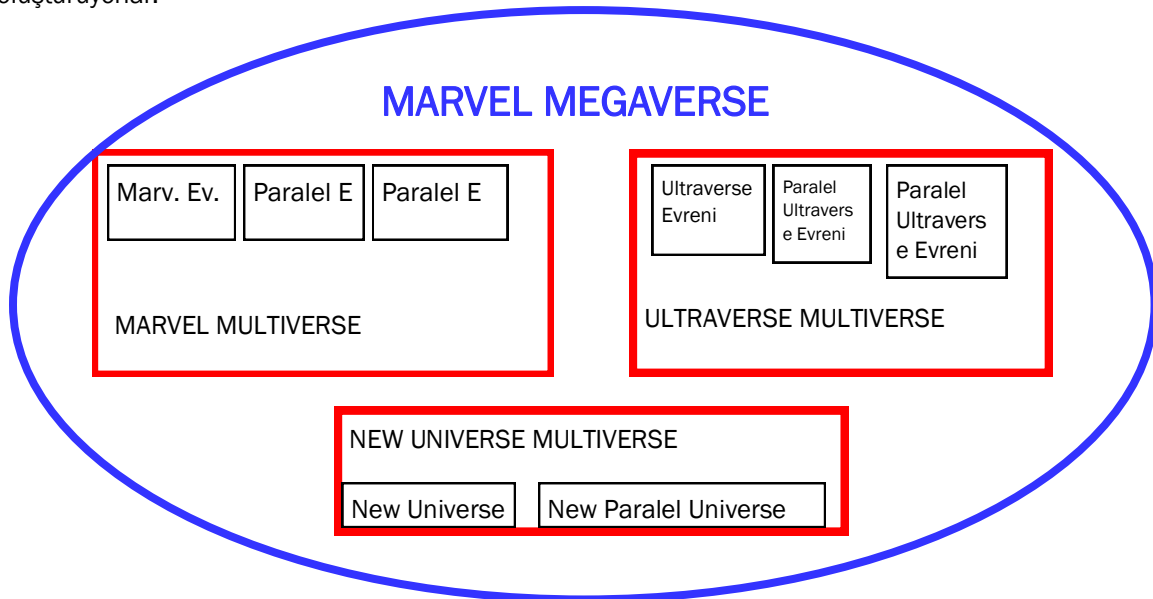

Basitçe çizildiğinde, birbiriyle bağlantılı olmayan, birbirini etkilemeyen, aynı temel özellikleri paylaşan sonsuz sayıda evren. İşte multiverse kavramı, bütün bu paralel evrenleri kapsayan bir kavram olarak kullanılıyor. Birbirinden bağımsız olan bu evrenlerin hepsi, bir Multiverse'ün içinde bulunuyor.

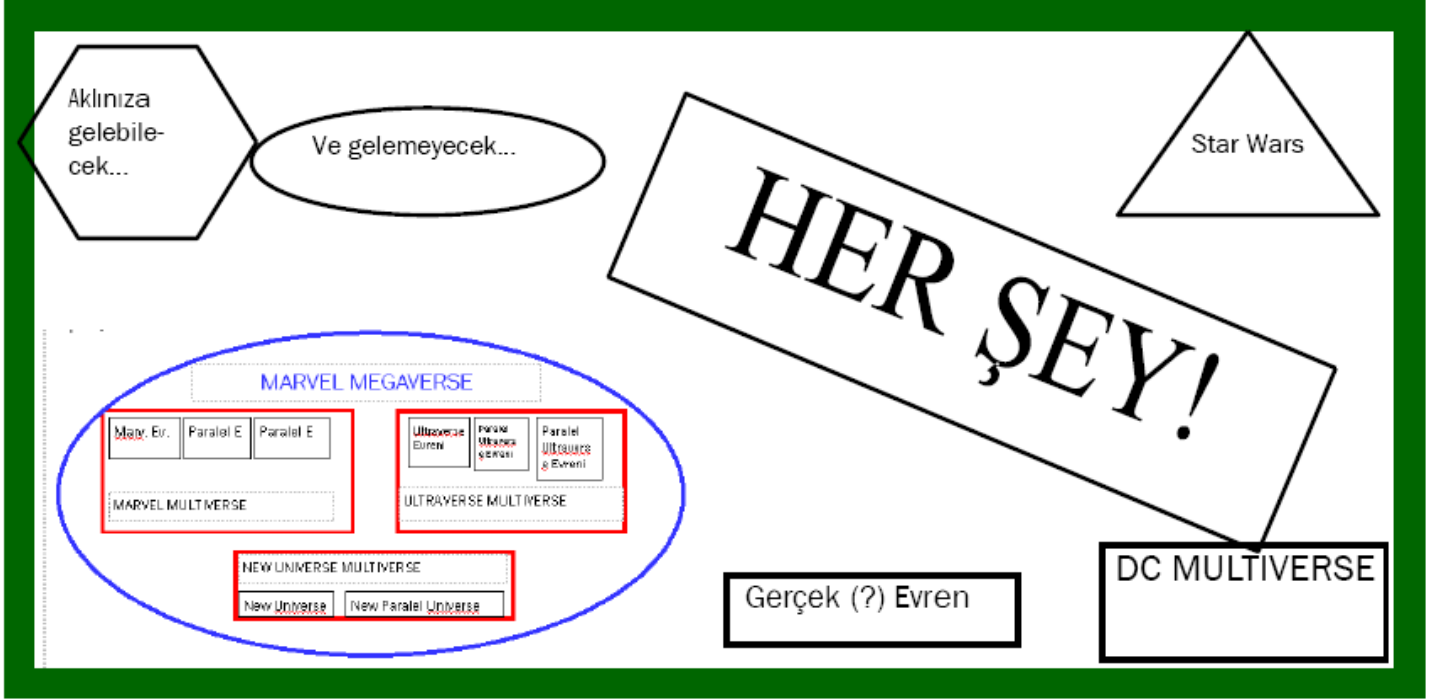

Fakat, Marvel için içinde sayısız evren olan, sonsuz bir evrenler bütünü bile yeterli değil! Çünkü Multiverse de tüm gerçekliği temsil etmiyor! Buradaki önemli nokta şu: Marvel Multiverse'deki evrenlerin sayısı sınırsız olsa da, temel olarak tüm evrenlerin bir benzerliği olması gerekiyor. Peki ya, Marvel Evreni'ne hiç benzemeyen, ondan tamamen bağımsız olan Evren grupları, yani farklı Multiverse'ler olamaz mı? Tabii ki olabilir.

Marvel Multiverse'indeki evrenlere hiçbir benzerliği olmayan, fakat ondan tamamen bağımsız olmayan evrenler (ki bunlar genelde Marvel'ın bastığı çizgi romanlarda bulunan, fakat Marvel karakterlerinin kullanılmadığı Evrenlere işaret ediyor: Ultraverse ve New Universe gibi) bir araya gelip Megaverse'ü oluşturuyorlar:

Artık Megaverse'den de daha büyüğü yoktur diye düşünüyorsanız, yanılıyorsunuz! DC Comics ve Marvel Comics'in beraber bastığı yayınlar, bu iki firmanın karakterlerinin birbirleriyle savaşmaları, birbirlerinin evrenlerine gidip gelmeleri nasıl mümkün oluyor? Marvel karakterleri, nasıl Star Trek karakterleriyle ortak maceralar yaşayabiliyor? Bunun cevabı, Omniverse'de yatıyor. Var olan her şey: Bizim evrenimiz, Marvel Evreni, Multiverse'ler, Megaverse'ler, aklınıza gelebilecek (ve aklınıza geleme-yecek) her şey, Omniverse adı verilen bir kavramın altında yer alıyor.

OMNIVERSE

Evet, var olan her şeyi kapsayan "Omniverse" ile birlikte bu özel dosyamızın da sonuna geldik. Eğer yazı boyunca açıklamadığımız bir kavram varsa, veya açıklamaya çalıştıklarımızdan herhangi biri hakkında sorularınız varsa, lütfen bu soruları AltEvren'den bize ulaştırmaya çekinmeyin. Tüm sorularınızı elimizden geldiğince cevaplamaya çalışacağız.

İleride farklı özel dosyalarla yeniden görüşmek üzere!